

Budapest, 1877.

40. szám.

Október 4.

Megjelenik minden csütörtökön. — Előfizetési ár: egész évre 4 frt, fél évre 2 frt, negyed évre 1 frt. — Hirdetések ára: 4 hasábos petit sor 8 kr. Az előfizetési pénzeket a Szent-István-Társulat igazgatóságához, a kéziratokat a lapszerkesztőséghez (Lövész-utca 11. sz.) kérjük küldeni.

Két nevelő.

II.

(M—y.) Az államnak elsőben is akkor, midőn az egyház kezéből a népnevelést erőszakosan kivette, oly czéljai voltak, melyek merőben ellentétesek az egyház czéljaival. Ez nem kétértelmű állítás, ha hozzá tesszük, hogy míg az egyház, tekintettel ama magasztos feladatra és hivatásra, melyet alkotójától örökölt, s melyért minden fáradozása összpontosítva volt, mely mint éltető vér szívében lüktetett, nem törekedett egyébre, mint az emberiség szívében eszményi magaslatra emelni a jónak s igaznak érzelmét: addig az állam épen ellenkező elveket vallva nem egyébre törekedett, mint hogy a népeket az egyház állítólagos gyámsága alól emancipálja, a szabadság örve alatt finom rabszolgákká tegye és saját czéljainak nyomorúságos eszközeivé aljasítsa. Ez pedig oly tény, melyet magyarázni teljesen szükségtelen. Az eredmény tanúsítja.

Nem akarunk kiterjeszkedni a népiskolai törvényre, melynek gyászos hatásai ott, hol a püspöki elaboratum szabályzatai nem irányadók, elég világosak. — elég legyen reflectálnunk a középiskolai nevelési rendszerre. Tudvalevő, már Rousseau is hatalmasan hangsúlyozta, hogy az ifjuság nevelésében első tényező a vallás. Az állami hatalom mint nevelő először is ezt támadta meg, elvül mondván ki, hogy ezen tantárgyról tudni nem akar; minden család maga gondoskodik arról, vajjon az ifjuság részesül-e e tekintetben kellő oktatásban. Ez különben még nem lenne sok; hanem hátra van a mód, melylyel czélját elérni törekvék. A vallást tanárait először is dehonestálta amnyiban,

hogy a tárgyat mint szükségtelent, rendkívülit, alig kötelezőt állítá előtérbe. A gymnasiumokban a vallás-tanár csak suppendix, türt elem, — s legtöbb helyen saját collegáitól kicsinyelt, megvetett valami, már csak azért is, mert a nevelésben praepotens szerepet vihet, hanem tekintélyében csorbitva van. Másodsor, a tér, melyet az állami irgalom számára kijelölt, szégyenletesen korlátolt, s az, ki e szűk téren is elérni ohajtja azt, mit jogosan követelhet, folytonos akadályokba ütközik, s a sérelmek ellenében orvoslásra nem talál.

De ha ijesztő mérvű eredménye van az állami hatalom eljárásának a nevelés ügyében az ugynevezett közép-tanodáknál, még ijesztőbb az, amit a fensőbb tanodáknál tapasztalunk. Itt kifejti az állam egész hatalmát. A fensőbb tanodáknál vallásos nevelésről többé szó sincs. Sőt mi több, az egész alap, melyen a nevelés műve építettik, határozottan atheistikus. — Istenről, morálról az egyetemi ifjuság nem hall semmit. Mi nem mondunk valótlaniságot, ha azt állítjuk, hogy csak is ezen állami engedély, nem törődésnek is nevezhetjük, termi és neveli a fensőbb tanodákban az erkölestelenséget, az aljas jellemet, a hitetlenséget, s ezekkel egyetemben előkészítőit az általános felbomlásnak.

Ha az államnak nincs szüksége nyílt szívű, becsületes, erkölcsi érzülettel bíró nemzedékre, ha épen ellenkezőleg nyomorult, aljas, romlott elemre van szüksége, akkor azt hisszük, nagyon helyesen jár el feladatában, igen jól cselekszik. Ezen czélját már is elérte s el fogja érni a jövőben is. Hanem akkor hagyja abba az iskolák, akademiák és egyetemek építését, s ezek helyett emeljen fegyházakat s börtönöket.

Egy nemzet erkölcsi haladásáról tanuskodik az, mennyit költ a népnevelésre, s mennyit a társadalom

száműzöttjeinek eltartására. Az arányt megtalálhatja mindenki s következtethet — a nemzet erkölcsi haladására.

Majd visszatérnek még a forráshoz, melyből a dicső elődök nagyságuk alapjait meríték — ha nagyon késő nem lesz.

De addig is a józan közvélemény érvényesítse jogait s járjon el kellő szigorral amaz octroyált hatalom ellen, mely könnyelműen játszik a nemzet erkölcsi sorsával.

Aki jót tesz, magának teszi,

vagy:

A becsület többet ér a méltóságoknál.

Caballero elbeszélése.

(Folytatás.)

Második fejezet.

Mária Jozéfa don José Sancheznek házában disznóölés-kor segíteni szokott. Három hónappal ezelőtt egy ily alkalommal első don José magához hívta Mária Jozéfát. Jól bezárván az ajtót, kérde az asszonyt, ki nem rég szülte első gyermekét: nem vállalná-e el hat piaster havi díjért egy esecsemő eltartását? Mária Jozéfa erős és szerezni vágyó asszony vala, azonnal el is fogadá az ajánlatot, s néhány nap mulva sötét éjjel egy férfiú jelent meg ajtajánál, s be sem lépve a házba, átadá neki a gyermeket, csak annyit mondva, hogy Gábornak híják.

Három hónapig gondozta a gyermeket és pontosan megkapta havi díját; néhány nappal azonban történetünk kezdete előtt, midőn Mária Jozéfa Aracénában fel akarta venni díját, első don José vonakodott őt kielégíteni, mert — úgy mondá — a pénz, melyet e célra kapott vala, elfogyott, s minthogy újabb összeget nem kapott, azért ő tovább nem törődik a gyermek sorsával, vigye hát a lelenzházba, vagy tegyen-vegyen vele, amit akar.

Képzeltük, mily vihart keltének e szavak Mária Jozéfa élénk, heves kedélyében, és mily harez keletkezett a szerencsétlen és tehetetlen kis gyermek iránt való tápanyai szeretete és haszonvágyó jelleme közt! Mert nem csupán két gyermek táplálásának folytatásáról volt szó, mely a gyermekek növekedésével egyre súlyosbodék; hanem ennek befejeztével is gondoskodnia kellene majd egy második gyermekről, még pedig minden jutalom nélkül. Ez pedig szegény emberekre nézve igen kemény próba volt. Másrészt azonban hogyan tudná elhagyni a kis angyalt, ki mosolyogva nyugvék karjain? Azt egyszerű, falusi asszony létére nem is gondolhatta, annál kevésbbé tehetette. Ezen időtáiban meghalt sógorasszonyának gyermeke és Mária Jozéfa tervet alkotott, s ezt kivízi azon ebéd után, amelynél történetünk szereplő egyéneit az előbbi fejezetben egybegyűlten hagytuk.

— Meg nem foghatom, mond ekkor Sebestyén bátya Mária Jozéfához, miért haragszol úgy első don Joséra, hiszen te oly ravasz vagy, hogy ott is vizet tudsz

merni, ahol forrás sincs, s így a gyermek ürügye alatt, kit fölnevelsz, meghuzhatod őt.

— Ez iszonyatos hazudság, kiált fel a megszólított. Hogy oly olesó is az a hazudság! Az a zsupori egész életében nem adott nekem egyebet annál, amiben meggyeztünk.

— No, no, és mi rossz volna a dologban? Hiszen vagyondod úgy gyarapszik mint a galy.

— Gyarapszik? Igen, mint a majom farka. Csak az a szerencsém, hogy jól hozzá látok a dologhoz. S tudja-e, Sebestyén bátya, hogy férjem harmincz piaster adósságot hozott, mert emyibe került a lakodalom, s nekem aztán a lakodalom árát szájamon kellett megtakarítanom; de már a következő évben nem voltam egyébbel adós, mint az Istennek életemmel.

— Hiszen az volt épen a Mohamed csodája, hogy a napra tették őt és mégis árnyékban maradt: mert akkor anyádnál éltél és ettél. És ki gazdagított fel? A ki szájadot töltögette.

— Hogy meglássa, folytatá Mária Jozéfa, mennyi hasznot hoz nekem e gyermek, tudja meg, hogy át akarom adni Estefániának; én föl nem nevelhetem, mert én is, gyermekem is szenvedünk miatta. Lassan-lassan felnőnek s a velőt is kiszíják esontjaimból. Mondtam Estefániának, hogy nem jó a tejet hirtelen elfogni. Abban halt meg Gertrud is a malomban. Most alkalma van e veszély elhárítására; mit szólsz hozzá, Juan?

— Nem bánom, felelé ez, tegyen Estefánia, amit akar, csak azt akarom eszedbe hozni, mit tart a közmondás: A ki idegen gyermeket nevel, égő paraszat gyűjt keblére.

— Ej, mond Mária Jozéfa, — még ellenvetéseket tévszsz, mikor szívességet ajánlok?

— Ha a zsidó felakasztja magát, bizonyosan nyeresége lesz belőle, mormogá fogai közt Sebestyén bátya.

— De ugyan mondja meg, — kérde Mária Jozéfa Sebestyén bátyától, ugyan mondja meg kelmed, ki többet tud akármely vén katonánál; tulajdonképen kié az a gyermek?

— Azt hiszed, hogy én sokat tudok? Bizony te sem tudsz kevesebbet nálamnál.

— Én pedig csakugyan nem tudom ezt! Don Josénál ugyan kissé ráütöttem a bokorra, de ki nem esalhattam abból a rókából semmit, kinek olyan pancélja van mint a tekenős békának. Kelmed azonban talán már születése előtt is sirt, — mert amit nem tud, azt kitalálja — s így meg vagyok győződve, hogy tudja, csak nem akarja megmondani.

— Nem tudom! Oktondi! Azt nem tudjuk, nem is fogjuk megtudni.

— Csalódik, Sebestyén bátya, mert az igazság mindig napfényre kerül, akárhogy elrejtscék is a föld gyomrába.

— Nos, hát akkor — feleli az öszvérhajtó — ne kérdezd, a mi újon történt, ha régivé lesz, majd megtudod akkor. Hagyj fel a kíváncsisággal!

— Ah, kiálta fel Estefánia, bánatomban elfelejtetem enni adni Alamizsna bácsinak. Mária Jozéfa, ugyan adj ide egy kanalat.

A megszólított nő elment, hogy elhozza a kért kanalat, s ez kiesett a kezéből.

— Ej ej, kérdé, ugyan ki beszélhet most felőlem?

— Biz azt rosszul fogtad meg! — mond Sebestyén bátya. Teringettét! folytatá az öreg, látva, hogyan tölti meg Estefánia a tányért. Teringettét! Alamizsna bátyónak ugyan jó gyomra van!

— Sennor, felelé a derék asszony, az én házamban nem mindennap készítünk ollát. Hadd egyék, hadd lakják jól a szegény ember!

Mátyás bátya, kit Alamizsna bácsinak szoktak csak nevezni, szegény, gyöngé, rongyos s félig szélütött ember volt, kit Juan Martín és Estefánia irgalomból vettek vala házokba, midőn egykor beteg volt, s ki azóta nem is távozott el tőlök. A szegény hálás öreg nem tudta: mikép szolgálja meg a keresztény szeretet ezen cselekedetét; hogy legalább mégis tanusítsa jó akaratát, legalább annyi szolgálatot iparkodott tenni, amennyi kitélt tőle. Ezek közt az volt a legjelentékenyebb, hogy egy seprővel a ház egyetlen padlóját mindig tisztán elsöpörte, s ezt teljesen, tökéletesen végezte, noha a közmondás azt tartja, hogy még a sepréshez is talentum szükséges. Mi ellenkezőleg abban a véleményben vagyunk, hogy tulajdonképen semmihez sem kívánatik talentum.

— Itt van Mátyás bátya, mond Estefánia, itt a tányér; vegye el ezt a húst és kolbászt.

— Isten fizesse meg! felelé Mátyás bátya, tegezve jótevőjét, s ekként élve azon joggal, melyet a pór nép közt az idősebbek az ifjabbak irányában gyakorolnak; Isten fizesse meg neked, mert ő jó fizető. Amennyit adsz, annyit viszesz el magaddal, mert aki jót tesz, azt önmagának teszi.

— Mátyás bátya, mond Estefánia, keservesen sirva fakadván, ha kis Juánom életében nem akart kelmed az asztalhoz ülni, akkor ő vitte utána az ételt.

A szegény öreg ember átalján igen szerette a gyermekeket, de különösen ragaszkodott jótevője magzatához; azért e szavak hallatára szintén sirva fakadt és imígy szólt:

— Ok elmennek és én itt maradok!

Estefánia felfogta ezen szavak egész értelmét és imígy felelt:

— Mátyás bátya, az Isten tudja, mit cselekszik; a szívre tett nagy ütések az ő kopogtatásai; a hosszú élet oly teher, melyet türelemmel kell viselnünk.

— Uram Teremtőm! szól eközben Sebestyén bátya az asztal körül maradtakhoz — ki nem ismerte Mátyás bátyát in tempore illis? (azon időben; az öreg diákosan akar beszélni), mily beszédes, mily eleven volt! Hogy kialudt minden tüze! Egy rakás hamunak vélnéd! Az irgalmasság szép cselekedetét gyakoroltad, Juan, midőn befogadtad őt; mi lett volna belőle nélküled?

— Mi lett volna? felelé Juan; — sírt és hajlékot mindenki talál.

— Ó — folytatá az öszvérhajcsár — mindig a szerenésatlenség pro-sultája volt (non plus ultrá-t akart mondani); azért kapta az »alamizsna«-nevet. Neje születésben halt meg, mikor a katonaságtól megszabadulva ide jött a francia háboru után. A szegény ember lassacskán s ezer szükség közt nevelte gyermekét, ajtóóról-ajtóra hordozva őt a szoptató asszonyokhoz. Mire a

gyermek nagyobb lett, magával vitte koldulni szegényhez gazdaghoz, s mivel oly ismeretes és oly tréfás volt, sok mulatságot szerzett a munkásoknak és cselédeknek. Azért, ha valahol megjelent, oda hítták az asztalhoz s mint legöregebbel, vele mondatták az asztali áldást. De fia gonoszabb volt a gonosznál, s felnövekedve, lusta kamasz lett belőle, ki jobban félt a dologtól mint az ördög a keresztől. — Ekkor összebeszéltek az emberek, és megmondták Mátyásnak, hogy ő mint öreg ember, ki a francia háboruban meg is nyomorodott, mindig megkapja nálok táplálékát, azonban fiát, ki maga is nagyon jól megszerezheti kenyerét, nem fogják eltartani; mert ez annyit tenne, mint restségét nevelni. Lássá tehát ő, hogy miképen tartja fenn életét.

Az apa ezt megmondá fiának; de ez nem sokat adott rá. A közmondásnak igaza van: »Az ur méltósága tiszteletre indítja a szolgát«, és ez áll a fiukról is. Mert a ki e rosz világban mézzé teszi magát, azt megeszik a legyek, és Mátyás bácsi e rosz madárnak nagyon megnevesztette szárnyait, s midőn most le akará nyírni, már nem lehetett. Egy alkalommal ebéd idején mindketten oda mentek egy földmives udvarára, de mielőtt az apa belépett volna, fiát elrejté a szalmakazal mögé s aztán egyedül ment be a házba.

— Isten hozta! Mátyás bácsi, kiálták valamennyien, tessék, tartson velünk és imádkozzék, mondja az áldást!

Az agyafúrt öreg azonban, midőn keresztet vete, imígy szólt:

— Az atyának és a Szentlélek Istennek nevében!

— Mi az Mátyás bácsi? kiálták a szolgák. Félrebeszél? Hát a fiu? Hol maradt a fiu?

Ekkor az öreg Mátyás elkezdé kiáltani:

— Fiu, fiam! gyere hamar, az urak kívánnak.

Mindannyian jót nevettek és a fiu is velök evett mint máskor. De midőn az atya szorította őt, hogy dolgozzék, akkor elszökött a semmirekellő s többé nem volt se hire, se hamva. Ezen idő óta szegény Mátyás bácsi egészen összeesett, mert a szerenésetlen egész szívével rajta függött az elfajzott fiu, kit oly fáradságosan nevelt föl, s mikor ez már megcsalhatta volna s mikor kötelessége is lett volna apját eltartani, minden kötelességérzetet túltéve magát, minden szó nélkül eltávozott. Az ily gonosz emberről ugyan el lehet mondani, hogy kigyó szülte őt.

Oh milyen anya lehetett,
Judás, ki megszült tégedet?
Ah mily gonosz fiat hozta
Világra már némely anya!

— Ennek oka az, hogy a fiuk, kiket az asszonyok szülnek, a férfiak fiai; jegyzé meg Mária Jozéfa.

— Ugy ám! jegyzi meg Sebestyén bátya, ki soha sem szokott adós maradni a felelettel:

Egy-egy ördög minden férfi,
Nők, így szoktatok beszélni.
S ugy-e mégis be jó lenne,
Ha egy ördög már elvinne.

— No, tévé hozzá fölkelve, Isten veled, Juan; a hegyek pirulnak már s az én házamban nincs itt mindjárt a sarkon. Szedd össze magadat, Estefánia, mondá a nőhöz, midőn vele az ajtóban találkozék. Lásd én már

vén eb vagyok és mondom neked: Ne vedd magadhoz azt a kicsit, holtig való adód lesz benne. Nincs több jó gyermek a kis Jézuson kívül. Gondold meg: jobb előre látni, mint a hibát később belátni!

A jókedvű öreg felkapott öszvére, melyet Alamizna bátya hozzávezetett s elnyargalt, ily formán dudolva:

Sirva jöttem e világra,
Dallal megyek ki belőle,
Hisz engemet sok bajának
Csupán csak egy része ére.

E közben Mária Jozéfa elhozta a kisedet fiút, kit szoptatott, s Estefánia karjaira tette őt. A derék nő zokogva vette át, mert saját fiára gondola, kinek szemecskéi örökre bezáródtak vala, kinek szájaeskája többé már nem keresé anyja emlőit, kinek böleseje üresen áll vala, kinek ruháeskája ernyedten és hidegen függött egy fűzfaeserény füstölő-készleten, anélkül, hogy anyjának gondos keze ártatlan, jó illatu és népkedvelte levendulát hintene a tüztartó medenczébe, megmelegíteni és átfüstölni a fehér ruhát, mely gyöngéd testecskéjét érintené. Minden a hasznavehetetlenség szomorú jellegével és fájdalmas emlékeket kelteve hevvert. Estefánia férjére tekintett, ki a tűz fölé hajolt, szivarkára gyujtani, mivel neje elhatározására nem kívánt befolyjni. Estefánia megértette ezt, karjai közé szorítá a kisedet és átadá neki emlőjét. E pillanattól fogva saját fia gyanánt tekinté őt.

— Neked nincsen anyád, nekem nincsen fiam, s egyikünk sem maradhat meg úgy, a hogy van, sem én fiu nélkül, kinek mellem fölösleges tejét és szivem tulajdó szeretetét odaadhassam; sem te karok nélkül, melyek hordoznak, mell nélkül, mely táplál, szeretet nélkül, mely oltalmaz, éjjel ágyad fölött örködik, nappal pedig gondodat viseli. — Jer tehát te, kit mindenki eltaszit, kinek senki, még magad sem esdesz segítséget! Jer, jer te, ki meghalnál, anélkül, hogy tudnád, hogy a gyermek első és legédesebb kincsét, az anyai szivet, megledél! — Elhagyott anygalkám! Ha az Ur Isten titeket ily tehetetlenekké tett, csak azért tevél, mert lehetetlennek tartá, hogy a nő elhagyhasson benneket!

Mindezt igazán érezte, sőt többet is érzett Estefánia szive, amint ezt szóval elmondani lehetetlen volna.

Alamizna bátya a seprő nyelére támaszkodva szemlélte a szeretet és irgalom ezen szép jelenségét, s gyöngé hangon mormogá:

— Áldott légy, Estefánia! És az is fogsz lenni, mert aki jót tesz, önmagának teszi.

Harmadik fejezet.

Kinek volt alkalma valamikor nyugvó gyermekre fordítani tekintetét és figyelmét? Gyámoltalan jelképe a gyarlóságnak, élet, mely most kezdi sohajtozva lehelni be e föld gőzkörének levegőjét, zokogva kezdi lételet érezni, s ijedezve kezdi mozgásait! A lég, a világosság, az érintés, a zaj, minden gyötrelmet okoz, fáj neki. Vajjon ellenállhat-e mind e gyöttrő hatásoknak az

ő gyarló mivolta? — Igen! mert Isten menedéket, oltalmat készített neki édes anyja ölében.

Ha a gyermek magát anyja karjai közé szorítva érezi, megnyugszik, megvigasztalódik, s ha azon édes melodiákat hallja, melyek mennyei ihletképen csörge-deznek annak ajkairól, ki őt védelmezi, és melyek, mint minden, a mi mély és gyöngéd, édesek és szomorúak egyszersmind: akkor bezáródnak szemecskéi és ő maga elszunnyad. Akkor a kisedet ábrázat, mely előbb el volt torzulva, nyugodt kifejezést ölt, s ha tovább figyeljük, különböző érzelmeket látunk benne tükröződni. Majd mintegy ijedten emeli föl kicsiny szemepilláit, majd kedvetlenül ránczolja össze homlokát, majd ismét megnyugodva mozgatja piezi száját, s mosoly mutatkozik rajta, mely elejénte szelid, utóbb derültebbé, sőt olykor nevetéssé válik. Ugyan mit lát lelkében ő, kinek szemei még semmit sem látának? Minő álom tükröződhetik ezen főben, mely még öntudatra nem jutott. Minő gondolatok mozgatják érzelmeit, holott éber állapotában nem tud még sem érezni, sem gondolkodni?

Ha azonban megindulás nélkül nem nézhetünk egy gyámoltalan kisedet, színt ily kevésbé láthatjuk e nélkül az asszonyt is, ki szeretettel, önmegtágadással, türelemmel, szelidséggel telve tartja őt ölében, emlőin táplálja, saját álma árán virrasztja, és gondoljaival tartja fönn. S vajjon megérthetjük-e, hogy ezen nyomorult, gyöngé teremtes, ki csak ama szent és éber oltalomnak köszönheti, hogy minden pillanatban el nem pusztul, erőssé és függetlenné lehetend, s végre még tört is dőhet azon kebelbe, mely őt oly magasztos gyöngédséggel táplálá? Hálátlanság! Te kiirtója a szent kötelességeknek, pusztító Samuma a szivnek, anyja és egyszersmind leánya az önzésnek és kevélységnek, mily kegyetlenül bánol te azzal, amit tisztelnél és szeretned kellene! Mily gyalázatosan megsebzéd a nemes és szerető anyai szivet, melyből sebei vérével egyuttal bocsánat ömlik számodra! Mert csak az anyai sziv képes fáradhatatlanul követni azon példát, melyet a kereszten adott Üdvözítőnk!

Mindezt — elméjében ugyan homályosan, de szívében tisztán — ére Mátyás bátya, szemei könnyekkel telének meg, midőn Estefániát látta, miképen ül az ajtó előtt egy székecskén, s miképen igyekszik karján tartott kisedet álomba ringatni. Kis lányka volt e gyermek, kit Estefánia nem rég szült vala, nem Gábor, ki ezen időben négy éves volt.

Estefánia mellett varrókosárka áll a földön, benne varrás feküdt, melyet a nő félre tőn, hogy gyermekét vegye föl. Vele szemközt az ajtón kívül Mátyás bácsi áll vala, épen azzal bajlódva, hogy Gábornak szalmasipót készítsen. A fiu, ha nem is volt épen szép, de kellemes külsővel birt s korához képest eléggé ki volt fejlődve, s most okos szemeit minden hunyorítás nélkül szegezé az öregre, ki egyedül állva a világon, gyöngéden szeretete a gyermeket, mert a benső atyai szeretet, melyet a hálátlanság oly kegyetlenül tépett volt ki szívéből, még benne hagyta gyökereit, melyek ezen elpusztult szivben újra kihajtanak. A munkába mélyedve, mindketten hallgatának.

Szép házias jelenet volt ez s nyugodt, mint azok élete, kik ott egybe valának gyűlve. A tyukok az apri-

lisi meleg nap s a gazdasszonyoktól nem rég kapott eleség folytán jól érezték s átadták az édes semmitvésnek magukat, miután lábaikkal lyukat vájtak maguknak a földbe, mely fölött kényelmesen nyújtózkodtak mint valami odaliszkek ottományaikon. A kotlósok szárnyaikkal mint valami tollból készült napernyővel boríták el csirkéiket. A kakas ékesen és méltóságteljesen örködék családjá fölé, mint bátor kakas emelt fővel tekintve szertesét. Az eb nyugodtan feküvék a szent földön mint a katona béke idején, a maeska pedig, hogy finom harisnyáit és tiszta öltözkét a nemének saját tisztaságszeretetével megóvja, az ingre települt, melyet Estefánia varrt, és békés, kényelmes dorombolással nyilvánítja azon bizonyossága fölötti örömet, hogy jövő január haváig rekedt torkok, és hamisan éneklő troubadourok nem fogják őt zavarni. Maguk a feeskék, ez építőmesterek is, melyek a békés és boldog házak kedvelői, nagy számmal gyűltek ide, befogták esőruket, mert ez a vakolat készítésével vala elfoglalva. Ennél fogva csak a tűzhelyen forró fazék sustorgását s egy öszvér fogainak ropogását lehet hallani, mely a jászolnál rágódott, midőn Estefánia megessendíté szelid és tiszta hangját, s elkezdé azon altató dal mélabús dallamát, melyet sokan, műveltek és műveletlenek egyaránt, nem hallhatnak anélkül, hogy szemek önkénytelenül meg ne telnének könnyekkel. *)

Az alvó gyermeket
Az Isten megáldja,
És oltalmát adja a
Virrasztó anyákra.

Sokszor hordva karomon,
Gyermek, tégedet,
Gondolom: ha nem leszek,
Mi lesz te veled?

Éneklé a szűz anya,
Tartva szent Fiát:
»Légy irgalmas, fiam, a
Bűnösök iránt!»

A mennyország ajtaján
Sok cipellők állnak
Az angyalok számára,
Akik gyalog járnak.

Eközben Mátyás bátya elkészíté a sípot és átadta Gáborkának, ki örömmel füttyürészve futott anyjához, s csak egyes pillanatokra hagyta abba a füttyölést, hogy valami egyhangu, de vidám mondókát énekeljen, ilyformán:

Füttyülj sípom, füttyülj szépen,
Anyád kiinn van a mezőben.
Hogyha megsárgul kalásza.
Kévékben gyűjtik rakásra.
A szérűn ki lesz nyomtatva,
Aztán a számár felfalja.
Ha nem füttyülsz, földhöz csaplak,
Késemmel széthasogatlak!

— Ugyan hallgass fiu, mondá Estefánia. Nem látod, hogy hugocskáid fölébredt?

A piczike csakugyan fölébredt, vidoran emelé föl

*) Tudjuk ugyan, hogy e mondásunk némelyek előtt nevetségességnek, vagy legalább érthetetlennek tetszik. De mi azok számára írunk, kik ezt érteni tudják. Szerencsére még vannak ilyenek. — A szerző megjegyzése.

bájos arczocskáját, s amint bátyját megpillantá, élénken el kezdé nevetni.

— Micsoda álma lehetett az angyalkának? mondá az anya, a gyermeket ölébe ültetve.

A kis lányka Gábor felé nyújtá kezecskéit: a fiu hozzálépett, átkarolá nyakát s elborítá csókjaival.

— Hogyan szeretik egymást! mond Mátyás bátya, szeretettel szemlélve őket; mintha csak testvérek volnának!

— Hát nem azok? mond Estefánia, ki majdnem meg volt győződve róla.

— Adj Isten! Estefánia, — szóla most Sebestyén bátya az ajtóba lépve; nincs itt férjed, Juan?

— Nincs, de már nem sokáig maradhat oda; felelé Estefánia. Üljön le, nyugodja ki magát nálunk.

— De sietnem kell... öszvéreim előre mennek unokám, András vezetése mellett, ki csak kilencz éves, nem valami erős őrizet tehát. — Nos — folytatá a gyermekekre tekintve, kicsinyeid jól gyarapszanak, hogy szinte gyönyörűség! Keresztlányom pompás lesz, az Isten áldja meg őt; — csak szerencsés kezem van nekem!

— Az igaz; de a »Hiszek egyet»-et nem mondta el jól a keresztelésnél, mert soha nyugtalanabb gyermeket nem láttam ennél.

— Hát mi baj van abban, asszony? nyugtalan minden gyermek. — De mondjad csak, semmit sem adott don José azóta, hogy a fiut magadhoz vetted?

— Mit adott volna? Legfőlebb, ha jó napot kívánt volna.

— Rosz napjainkat legyűrtük már, hála Istennek! nincs többé szükségünk segélyre. Mióta nagybátyánktól e darab földet és az aracenai házat megkaptuk, azóta hála Istennek! nyugodtan élünk.

— De ez nem annak a gézengúzának érdeme, ki az embereket ráveszi valamire s aztán eserből hagyja. — Nini, itt jó Juan, örülök, hogy láthatom őt, mielőtt el-távoznám.

(Folytatása következik.)

T Á R C Z A.

Az üveg tudományos haszna.

(Folytatás.)

A 18. században még egy másik, csak nem elfeledett fénytani találmány érdemel említést, mely által a csillagászat terén bámulatos eredményt értek el. Ennek Herschel volt mestere. Született Hannoverában 1738. Atyja zenész volt. Herschel 14 éves korában mint hautboista egyik ezred zenekarába lépett. 1757-ben Angolhonba jött; itt egy zenetársulat igazgatója, később orgona-zenész és zenetanár lett. Szabad óráiban vasszorgalommal feküdt neki a számtannak, mely őt aztán a csillagászat tanulmányozására vezette. Mivel nem szerezhett magának távcsövet, arra határozta el magát, hogy sajátkezűleg fogja megkísérteni ilyenemű eszköz összeállítását, mi neki 1774. annyira sikerült, hogy 5 lábnyi, önmaga készítette reflectorjával a Saturn gyűrűjét és Jupiter holdjait volt képes megfigyelni. Mostantól fogva gyorsan követték egymást az új távcsövek, mind tükrötelescopok és sok közülök oly nagyságu volt, minőt még eddig nem alkal-

maztak. Testvére, a kitünő mechanicus, segítette őt ezen eszközök készítésében. Ily erős reflectorokkal sikerült Herschelnek felfedezést felfedezésre halmozni. 1780. évben megtalálta Uranus bolygót; erre megfigyelte a ködfoltokat és a csillaghalmazt és azon bizonyítékkal lépett fel, hogy egynémelyik csillaghalmaz több mint 25,000 csillagot tartalmaz. 1787. felfedezte Uranus 2 holdját, 1790. és 1794-ben még 4 másikat. E műveletnél lényeges szolgálatot tett neki egy 1785-ben létesült $4\frac{1}{2}$ láb átmérőjű, 40 lábnyi tükörtelescop. Ezen telescopot nagysága miatt a szabadban állították föl s egy körben forgatható hágsőemelvény segítségével kezelték; a csőszár kovácsolt vaslemezből volt és 40 mázsát nyomott; hensejében lépcsőkön le lehetett szállani egészen a homoru-tükörig, mely egy maga 20 mázsát nyomott, s melyet minden megfigyelés előtt külön tettek be a csőbe. — Ezen colossalis eszköz segítségével azon kedvező helyzetben volt, hogy Saturnnak két holdját, még pedig a főbolygó mellett legközelebb állókat, volt képes felfedezni. Ezen óriási telescoppal kitalálta a Saturn forgási idejét, melyet Laplace híres francia mathematicus számtani elemzés alapján a súly törvényéből hozott le. (Ebben, jóval előbb semhogy Adams és Leverrier kiszámították Naptun bolygó létezését és helyét, ismét hasonló tényrelel bírnak arra nézve, hogy valami láthatlant elméleti számítás alapján található ki, mit aztán az érzéki megfigyelés később helyben hagy). — Herschel bámulatra méltó felfedezése kiválóan a kettes csillagoknál s az állócsillagrendszerrel jelentkező, melyeknek megfigyelése őt 1778 óta sok éven át foglalkoztatta. 1799 óta 40 lábnyi telescoppal semmiféle észlelés többé nem történt, hanem tökélyesbített gépezetű 20 lábnyi távcsövet alkalmaztak.

Mai napság már kellő fogalmat sem tudunk róla alkotni, mily nagy feltűnést keltettek Galilei, Kepler, és Herschel felfedezései. Érdekes tudni, hogy az utóbbinak nővére, Karolina, a megfigyeléseknél és számításoknál kitartó és értelmes segéd-társa volt s mint az üstökösöknek első felfedezője vonta magára a figyelmet. Herschelnek egyetlen, kiváló tehetségű fia, ki kevéssel ezelőtt hunyt el, atyja eszközeivel a csillagtudományt lényegesen gazdagította, főleg a Jöremény-fokánál töltött négyévi tartózkodása közben.

A 19. század az üvegnek alkalmazása tekintetéből a tudomány és gépészet terén méltóan sorakozik az előbbiekhöz. Ma-lus 1808-ban felfedezte a fénynek sarkítását (polarisatio); Münchenben 1804-ben szám- és fénytani intézetet alapítottak, mely világhírré tett szert és alkalmat adott oly férfiaknak, minők Fraunhofer és Reichenbach, fényes tehetségeik érvényesítésére.

Fraunhofer (született 1787 Straubingban, atyja üveges volt; ő maga később a nevezett intézet igazgatója lett) először is gépet talált fel haránt üvegfelület esiszólására; 1811-ben elkezdett esőüveget készíteni, mely az angolt jóság és hasznavehetőség tekintetéből fölülmulta. Ő volt az első, ki 1815-ben a színkép homályos vonalait pontosan meghatározta és a törés (refractio) mérésére használta. Ezenkívül feltalált és megjavított több eszközt, minők a heliometer (napmérő), szintelenítő microscop (nagyító üveg), a kör-micrometer (kis tárgyak mérésére), a parallaxicus refractor (látközi fénytörő) stb.

Reichenbach, Fraunhofer munkatársa, született 1772. Durlachban, Badenben. 1811-ben mint sóbányatanácsos bajor szolgálatba lépett s az előbb említett szám- és fénytani intézet alapítótársa lett. Lángeszűen értett hozzá, mint kelljen az elmélet követelményeit gyakorlatilag megvalósítani. Nagy, háromlábú délkörei és más szerelvényei egyszerűség és czélszerűség tekintetéből a berendezést, az osztás finomságát és élességét illetőleg, fölülmul-

hatlanok. Ez utóbbi célzt a Reichenbach által feltalált, mesterileg szerkesztett körosztógépe által volt képes elérni, melyből csak 3 példány létezik (Münchenben, Bécsben és Londonban). Reichenbach készülékei tették lehetővé, hogy némely állócsillag látkozót kimutassa, s egyszersmind ezen állócsillagok távolát kiszámítsa: oly eredmény ez, melyért a csillagászok csaknem három századon át hasztalan fáradtak s mely ismét megszüntette egy ellenvetést a Kopernik-féle világrendszer ellen. Figyelemreméltó azon tényállás, hogy Kopernik az állócsillag-látköz (parallaxis) hiánya miatt emelt ellenvetésre azon, az akkori időkre nézve helyes felvilágosítást adta, hogy az állócsillagok sokkal távolabb esnek, semhogy látkozók észrevehetné az ember. Ezen tényállás bebizonyítása először Bessel-nek, a mely elméjű königsbergi csillagásznak sikerült, ki az ottani csillag-dát 1811—1813. felépítette.

A hattyu csillagképében a 61. csillag naptávolát a föld 357,000-szeres felátmérőjére, azaz több mint 7 billio mértföldre számította ki; oly távol ez, melyet a fény csak $9\frac{1}{2}$ év alatt fut meg! — Más csillagászok (p. u. Struve és Peters) ez utat követék s még oly álló-csillagtávolokat is számítottak ki, honnét a fény hozzánk több mint 70 év alatt juthat el, jóllehet a fény másodpercenként 42,000 mértföldet tesz meg. Számítások alapján a tejútban levő csillagokra nézve 1000, sőt még több fényév jő ki. Ily eredményekhez, melyek egészen új képzetet nyújtanak a mindenségről, Reichenbach-féle eszközök segítségével jutottunk, melyeket a tudomány előharcosainak ernyedetlen kitarása támogatott.

A harminczas évek végén már a fényképészet feltalálása gazdagít bennünket, melynél ismét az üveglencse játszik jelentékeny szerepet. A fénynek ezüsttartalmu anyagokra gyakorolt feloldó hatását már 1778-ban Scheele kezdé kímlelni. Megközelítőbb lépés azonban csak 1802-ben történt, mely aztán az ezüsttartalmu savak ezen tulajdonságának mai alkalmazására vezetett, amennyiben Davy kimutatta azon eljárás módját, mely szerint képeket papírra lehet másolni. A találmány azonban hosszabb ideig emyiben maradt. 1814-ben sikerült Niepce-nek Chalons-ban képeket állítani elő camera obscurá-ban. De praeparált lemezeinek csekély fény-fogékonysága miatt arra, hogy képet lehessen nyerni, több órai fényelési időre volt szükség. Valamivel később Párisban Daguerre hasonló kísérletet tett, még pedig 1829 óta Niepce-szel összekötötésben ezüstlemezekre. Csupán társának halála után közölte Daguerre a róla elnevezett módozatot (daguerreotypia) a francia academiával, mely az közzétette. A fényképészet azóta sokszoros javításon ment keresztül. Kiválóan figyelemreméltó az angol Talbot találmánya, mely szerint papíron hozható létre a kép; 1851-ben Legray Párisban, Archer Angolhonban a most általánosan elfogadott eljárást a collodiummal tanították, melyet 1858-ban Sutton Jerseyben lényegesen megjavított. Petzval tanár Bécsben azáltal szerzett magának érdemeket, hogy kiszámította a fényképészeti munkákhoz szükséges üveglencsét. Mellőzzük itt a sok, később fogantatosított javítást; elvitázhatlanul igaz marad, hogy a fényképészet művésziileg gyakorlott kezekben fölülmulhatlan festői eszköz a tárgyak érzéketésére és egyaránt fontos a tudományra és gyakorlati életre.

(Vége következik.)

RÖVID HIREK.

— A királyné ő Felsége mult hó 23-dikán nagy sétalovaglást tett Gödöllőről s ezen alkalommal meglátogatta

Föthön gróf Károlyi Istvánné ő excját, ki másnap viszonzta e látogatást s onnan azonnal hazatért Föthra, hogy Albrecht főherceg ő fenségét fogadhassa.

— Legfelsőbb adományok. A király ő Felsege a sándi r. kath. iskola építési költségeinek fedezésére 100 forintot, az a k l i i ref. iskolai és egyházi épületek helyreállítására 100 forintot adományozott magánpénztárából. — A királyné ő Felsege a védnöksége alatt álló hátszegi Erzsébet-leánynevelőintézetnek iskolájára 100 forintot küldött.

— Albrecht főherceg ő fensége a Föth környékén tartott háromnapos hadgyakorlatok tartama alatt kíséretével együtt gr. Károlyi István ő excjának vendége volt.

— A bibornok herceg-primás ő eminentiája szépségi kirándulásából mult hó 26-kán esti 9 órakor székhelyére megérkezett.

— Báró Wallersee Máriát, felséges királynéknak rokonát gr. Larisch-Mönich György eljegyezte. Gödöllőn lesz az esküvő f. hó 20-kán. Mult hó 23-kán hirdették ki őket először Gödöllőn az udvari mise után, melyen a királyné ő Felsege is jelen volt Mária Valeria főhercegnővel.

— Kitüntetések. A király ő Felsege, a személye körüli magyar miniszter előterjesztése folytán, az egyház, tanügy és jótékonyág terén szerzett érdemek elismeréséül Szabó Imre szombathelyi püspöknek a Ferencz-József-rend nagykeresztjét, — Kametler József r. kereszturi plébános és esperesnek, valamint Frideczky György n. mardai plébános s a rohonci kerületbeli horvátajku iskolák tanfelügyelőjének és Stupka Nándor a szent-gothárdi kolostor perjele és az ottani plébánia kormányzójának a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— Kékkőn Blaskovics Ferencz cz. kanonok és esperes plébános a mult napokban szentelte föl az új díszes templomát, mely létrejöttét főleg a főmagasságu bibornok hg.-primás és gr. Forgách Antal nagylelkű áldozatkészségének és buzgó fáradozásainak köszöni.

— Prifach József apát székesfehérvári kanonok a velencei iskolás gyermekek számára két szép lobogót ajándékozott, melyekhez gróf Cziráky Antalné, a zászlóánya két gyönyörű szalagot adott.

— Csávolszky József váci szentszéki jegyzőt s lapunk munkatársát fájdalommal csapás érte. Édes atyja, Csávolszky József Balassa-Gyarmaton szélhűtésben hirtelen meghalt. Hült tetemeit Bujákon, Nógrád megyében, tették le örök nyugalomra. Béke hamvaira!

— Lonovics Ferencz szarvasi plébános f. hó 18-dikán ülte meg endrőd-kerületi esperességének negyedszázados jubileumát. Hívei s tisztelői szép ezüst emlékkeresztet kedveskedtek neki, a kerületi papság szent Ferencz nagy mellképét, a nők egy díszalbumot nyújtottak át e nap emlékére a köztisztületben álló jubilánsnak.

— László István nagyváradi-egyházmezei l. szertt. áldozárt, ki bukovinai születésű s a Szent-István-Társulat költségén neveltetett, a lembergi érsek kinevezte Hadikfalva, bukovinai magyar község lelkészévé.

— Az új sebészeti klinika az üllői úton e hó elején fog átadni rendeltetésének. Díszes, monumentalis épület, mely teljes felszerelésével mintegy hatszázezer forintba került. Hetven ágyra van berendezve s az e nemű intézetek minden kelékével el van látva.

— Galgócson f. hó elsején államilag segélyezett magyar tannyelvű polgári fi- és leányiskola nyílik meg négy-négy osztálylyal.

— A török sebesültek javára a budapesti konzulnál eddig negyvenezer forint gyűlt be, ezen kívül igen sok tépés és sebkötöző. Hazánkba egyenesen Konstantinápolyba is jelentékeny összegek küldettek.

— Az egyetemi könyvtárban az utolsó tiz év alatt a legolvasottabb könyv volt Shakespeare magyar fordítású »Othello«-ja, melyet tizezernél többen olvastak; utána legtöbbször forogtak kézen Petőfi és Arany összes költeményei s Wenzel »Európa jogtörténete.«

— A párbajok megdöbbenő mérvben szaporodnak. Alig van nap, melyen a lapok újabb és újabb párbajesetekről ne tudósítanak. Legújabbban a fővárosban is egy halállal végződött párbaj hozta izgalomba a kedélyeket. Ideje volna, hogy a törvényhozás úgy mint a társadalom közreműködjenek, hogy ezen becsülethelyreállításnak nevezett barbár szokás, melyet vallás és józanész egyaránt elítél, végre gyökerestől kiirtassék.

— Erdélyben mozgalomnak jöttek nyomára, melynek nem több s nem kevesebb volt czélja, mint fegyveres csapatokat szervezni s ezekkel betörni Romániába az orosz hadsereg nyugtalanítása és összeköttetések elvágása végett. A brassói vasúti állomáson több fegyverszállítmányt lefoglaltak, és már több befogatás is történt. Mint mondják angol pénz dolgozott s a mozgalom vezetésében Klapka tábornok erősen compromittálva volna. Mit a tábornok Párisból kelt távsürgönyben határozottan tagad, kijelentvén, miszerint ily kalandos vállalat a monarchia és Magyarország érdekeit egyaránt veszélyeztetné.

— Halálozások. Budinszki Lipót földbirtokos s községi jegyő Héviz-Györkön. — Idős Simándi Kállay Károly állatorvos mult hó 24-én, élte 52. évében. — Kuhnka Lipót, Uj-Antalvölgyön 62 éves korában. — Gr. Beldy György cs. kamarás s val. belső titkos tanácsos. — Szaff Ev. János kegyesrendi áldozár és rendi kormánytanácsnok mult hó 29-kén élte 70. évében. — Dr. Bobor Károly, Torontál megye főorvosa, Nagyszentmiklóson 82 éves korában.

— Ignatieff tábornok, ki a czárt és egész Oroszországot a háboru tanácslásával jégre vitte, kegyvesztetté lett. Hidegtelelés leple alatt távoznia kellett a muszka főhadiszállásról s Kiewbe ment egészsége helyreállítására. — Osman pasa, a nagynevű török hadvezér, Plevna hőse, kisázsiai eredetű, 1832-ben Armassiasban született, termete magas, modora kellemes és udvariás, beszél egykissé francziául is; katonái rajongnak érte. — Thiers, állítólag, Francziaországban hagyta gyűjteményeit, a képtár kivételével, mely szülővárosáé, Marseille-é lesz. — Wunderlich tanár, lipcsei híres orvos és phisiolog meghalt. — Le Verrier híres francia csillagász szept. 23-án meghalt. — Az olaszországi katolikusok IV. congressusa f. hó 10—14-ikén fog tartatni Bergamóban. Reméljük, hogy Bergamo városa nem fogja magát a bolognaihoz hasonló éretlen demonstratiókra ragadtatni s a congressus tagjai a legszívélyesb fogadtatásra fognak találni falai között. — A pápa ő Szentsége a szept. 21. consistoriumban 24 érseki és püspöki széket töltött be. — Pecci bibornok kinevezetett camerlengóvá. — Az ázsiai harcztéren Mukthár pasa oldalánál egy hős leány is harcol, ki Kizil-Tepénél nagyon kitüntette magát. Neve Kara Fatime, Brüsszából való s ötszáz katonát tart saját költségén, kiket maga vezényel. — Washingtonban mult hó 24-ikén a szabadalmi épület, egy óriási palota, mintegy hetvenötezer mintával, melyek között nagyfontosságú találmányok is voltak, leégett. A kár igen nagy.

MINDENFÉLE.

A jerikói rózsza egyike Kelet legérdekesebb növényeinek; egy száraz kóróból áll, melyen számos ágacska van, melyek egészen összecsomósodtak s ezen ágacskaikon gyakran ott függnek még a magtartó tokokis. Ha ily száraz kórót langyos vízbe teszünk, az apró száraz ágacskaik elkezdenek mozogni s nyújtózkodni; a csomó kibomlik s a növény tele lesz fehér keresztalakú rózsákkal. Beszélnek, hogy a barátok Jerikó táján évszázadokon át tartogattak ily száraz kórokat s a növény mégis újra virágzott, mihelyt vízbe tették. Palaestinában ez a növény a leghomokosb, legszárazb talajon terem, hol a nap forrón süt s minden más növény növést akadályozza. Itt hozza a jerikói rózsza keresztalakú virágait és gyümölcsét. Azután elkezdi száradni; minden augusztusban szelek kezdődnek s a homokot gyakran magukkal ragadják. A kiszáradt növény is megteszi velök messzire az utat. Ezen útjában hullatja el magvait, melyekből azután később új zöldelő növények keletkeznek a homokpusztán. A hánysimét új zöldelő növények keletkeznek a homokpusztán. A hánysimét új zöldelő növények keletkeznek a homokpusztán.

A mahagoni-butor eredete. Egy keletindiai hajóskapitány körülbelül a tizenhatszázadik század elején több mahagoni fatörzset hozott magával mint hajóterhet Angliába, s e törzseket fivérének, Gibbons tekintélyes orvosnak ajándékozta, ki akkor éppen házat építtetett magának. A törzseket azonban, minthogy az ácsok fejszéinek igen kemények voltak, mint használhatlanokat félredobták. Később az orvos nevének egy ládára volt szüksége, melyben gyertyáit akarta tartani, s e célra jó volt a mahagoni. A fa szép fekete színe és fénye csáberóval birt az orvosra, s ő azután egy íróasztalt készíttetett magának az előbb megvetett fából. A munka oly jól sikerült, hogy mindenki bámulta. Buckingham hercegnő, ki az íróasztalt szintén megtekinté, egészen el volt ragadtatva annak szépsége által, s néhány törzset kért az orvostól, hogy butort csináltasson magának belőle. A kereslet napról napra fokozódott s a mahagoni egy fontos kivitelű árucikk lett.

Az ing bizonyára fontos ruhadarab, s mégis volt idő midőn általánosan nem viselték. Midőn az ingeket a fürdőszobák fölállításával divatba hozták, különösen a fürdőingek (még 1610-ben is fürdőingben mentek az utcán végig a fürdőbe) oly nagy becsben állottak, hogy fejedelmek rokonaiknak egy-egy inggel kedveskedtek, 1564-ben Brandenburgi György János választófjedelem neje Albert porosz hercegnek, s ennek neje a holsteini hercegnek s a rügeni érseknek ajándékozott egy inget. Németország egyes vidékein még a múlt század végén is szokásban volt, hogy a menyasszony vőlegényének inget adott ajándékba.

Szent-István-Társulat.**K i m u t a t á s**

a Szent-István-Társulat igazgatóságához beküldött pénzekről. frt kr

Hungréder György felsővisói plébános	12	60
Horváth Viktor szépesváraljai papnöveldei lelki-igazgató	47	25
Szakmáry János esperes nagymányai plébános	34	65
Radnai Farkas n.-váradai l. szert. püspöki titkár	185	—

Hirdetések.**A Pesti Oltáregylet szállítója.
Magyarhonban**

legbővebben felszerelt gyári-raktár

Misemondó ruhák

és egyházi-szerekek

római katolikus és görög ritusban.

Misemondó-ruhák,

Dalmatikák, pluvialék,

albák, rochette,

zászlók, lobogók stb.

Monstranzok, kelyhek,

ciboriumok, füstölők,

lámpák, gyertyatartók,

tűzaranyszobák, chinaezüst-

és próba-ezüstből.

PONTIFICÁLÓ ESZKÖZÖK

leggazdagabb kiserelésig.

OBERBAUER ALAJOS,

váci-utca 15. szám, Budapesten.

(40-52.)

Temesváry Mór

cipő-gyára

Budapest, király-utca,
br. Országház háza, 2. sz.**Hölgyeknek:**

Fűző topánka, erős bőrből, lak-
orral, és szögelt kettős talp-
pal, esős időre 2.90
Húzó topánka erős chagrin-vagy
borjú-bőrből, szögelt és srő-
folt kettős talppal, esős időre
tarbócsák 3.—

Uraknak:

Topánka fénymázos vagy baga-
ria-bőrből, szögelt és srőfolt
kettős talppal igen erős k . . . 4.—
Topánka finom chagrinból, díszes
lak-orral 3.60
Topánka orosz lakbőrből, szö-
gezett kettős talppal és srő-
folttal, erősebb használat-
ra és esős időre 5.—
Vadászeszima vízmentes kettős
bagaria-bőrből, háromszorosan
srőfolt kettős talppal 8.80
Ugyanez orosz lakb. bagaria-bőr-
ből 12.—
Megrendelés k postautánvét vagy
az ősszeg beküldése mellett legjobban
teljesíthetnek.
Arányzóék ingyen. (4-2)

Kiadja a Szent-István-Társulat (Lövész-utca 11-dik szám.) — Felelős szerkesztő: **Ágoston Antal.**

Budapest, 1877. Nyomatott az Athenaeum nyomdájában (Ferecziek tere Athenaeum-épület.)